

Remissvar

2011-02-28

Högskoleverket

hsv@hsv.se

Förslag till föreskrifter om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen

Remiss 2011-02-08, reg. nr 12-02722-10

Om Byggnadsindustrins Yrkesnämnd

Byggnadsindustrins Yrkesnämnd, BYN, är en partssammansatt organisation med uppgift att hantera innehållet i de utbildningsavtal som slutits mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna inom byggindustrin. En av de viktigaste uppgifterna är att verka för en kontinuerlig utveckling av den grundläggande yrkesutbildningen inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen, så att den främjar livslångt lärande och ger en bra grund för elevers/studerandes utveckling till yrkesarbetare. En annan viktig del i BYNs verksamhet är ansvar för den lärlingsutbildning/färdigutbildning som krävs för att få yrkesbevis i BYNs yrken. Se vidare BYNs hemsida:

www.byn.se

BYNs parter är: Sveriges Byggindustrier, BI
 Maskinentreprenörerna, ME
 Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Byggnads
 SEKO, Facket för Service och Kommunikation

Samtliga parter har medverkat i arbetet med remissvaret och står bakom de synpunkter och förslag som framförs.

1. Kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper

1.1. Från kvalificerade yrkeskunskaper till specialiserade kunskaper

Begreppet specialiserade bör definieras i föreskriften.

Specialiserade kunskaper är hämtat ur NQF:s språkbruk för progression. Begreppet behöver definieras så att det inte uppfattas som kunskaper inom ett alltför smalt område.

Yrkeskunnande motsvarar kvalifikationer på olika nivåer i NQF

Yrkeskunnande kan inte enkelt definieras med en enda nivå i en nationell referensram för kvalifikationer. T ex kan en träarbetare mycket väl ha de ”kunskaper som krävs för att utföra uppgiften” (NQF nivå 3) inom ett arbetsområde och det räcker för att kunna utföra just den på rätt sätt. Inom andra områden krävs ”avancerade kunskaper” (NQF nivå 6) för att kunna klara arbetsområdet på ett professionellt sätt. Med andra ord en blivande yrkeslärare behöver inte ligga på NQF nivå 5 i alla delar av ett ämne.

1.2. Från relevanta yrkeskunskaper till GY-11:s ämnesplaner

En yrkeslärare ska kunna mer än det som står i gymnasieskolans läroplaner.

Det bör i anvisningar klart framgå att en yrkeslärare kunskaper ska ligga på en högre nivå än vad gymnasieskolans ämnesplaner beskriver. Vi förstår att syftet med begreppet specialiserade är att ”lyfta” nivån. BYN anser att garantin för det är ett grundkrav på yrkesbevis och minst 5 års yrkeserfarenhet, vilket säkerställer att efterfrågade, erfarenhetsbaserade och teoretiska, kunskaper finns.

1.3. Relevanta teoretiska yrkeskunskaper

En yrkeslärare behöver dessutom teoretiska kunskaper inom vissa områden

Ingrid Berglund, Stockholms universitet, har i sin forskning visat att yrkeslärare har vissa brister i sina teoretiska kunskaper, vilket visar sig när de ska undervisa i t ex ritningsläsning och materiallära.

För att säkerställa att blivande yrkeslärare har rätt kunskapsnivå bör kriterierna i de kurser som kräver specifika teoretiska kunskaper kompletteras. Den mycket begränsade remisstiden har inte medgett att BYN kunnat göra en genomgång av kriterierna ur denna aspekt, vilket är nödvändigt.

1.4 Informationsteknik – saknas i kriterierna

I många av ämnesplanerna står som en punkt i det centrala innehållet följande:

- Informationssökning för arbetsuppgiften med hjälp av internet och på andra sätt.

BYNs bedömning är att kriterier för de kunskaper och färdigheter som krävs för att hantera ovanstående centrala innehåll saknas i de föreslagna kriterierna.

Förslag till formulering:

Inom IKT, informations och kommunikationsteknik, krävs kunskaper i informationssökning med hjälp av internet och på andra sätt. (NQF nivå 3)

1.5. NQF nivå 5

BYN stödjer förslaget att relatera till NQF – med viss reservation

Trots att det svenska kvalifikationsramverket, NQF, inte är fastställt förordar BYN att det används. Förutsättningen är emellertid att nivå 5 inte med automatik kräver formell utbildning på eftergymnasial nivå, t ex YH-utbildning. Det skulle innebära att rekryteringsbasen för yrkeslärare begränsas så att reformen inte bidrar till ökad rekrytering av yrkeslärare.

Annorlunda uttryckt: BYN anser att Högskoleverket måste klargöra vad NQF nivå 5 motsvarar i det formella utbildningssystemet kombinerat med icke-formellt och informellt lärande.

1.6 NQF det icke-formella och informella lärandet

Det icke-formella och informella lärandet måste beaktas, vilket måste kommenteras i föreskriften.

Det är viktigt att det i föreskriften klart framgår att högskolor ska beakta/validera både det icke-formella och informella lärandet när sökandes behörighet ska bedömas. I förslaget till ett svenskt kvalifikationsramverk står: ”Det är viktigt att det svenska kvalifikationsramverket har en öppenhet och en beredskap att inkorporera kvalifikationer från olika typer av lärande på samtliga nivåer.”

I konsekvensutredningen lyfter Högskoleverket fram detta genom att betona ”att fokus flyttas från den traditionella betoningen på i vilka former lärandet sker till lärandets resultat (learning outcomes). BYN är osäker på

konsekvensutredningens status, men vill betona att signalen måste var tydlig till högskolorna som ska validera och bedöma.

2. Högskoleverkets uppdrag och verkligheten - konsekvensutredningen

2.1. Yrkeskunskaper för respektive undervisningsämne

Yrkeslärare ska vara behörig inom minst ett inriktningsämne.

BYN förstår hur uppdraget är utformat, men hävdar att det är nödvändigt att det i anvisningarna framgår att en yrkeslärare inte kan utbildas till ämneslärare i ett enda ämne, t ex Tätskikt i våtrum eller Elementmontering. I praktiken är yrkeslärare verksamma som lärare inom inriktning och/eller yrkesutgång.

2.2. Yrkeskunskaper – varierande, förvärvade och befintliga

Ett (enhetligt) system, kvalitetssäkrat av YH-myndigheten, för att identifiera och tydliggöra specialiserade (erfarenhetsbaserade och teoretiska) kunskaper är nödvändigt .

Utifrån vår erfarenhet av validering och det nuvarande systemet med intagning till yrkeslärarutbildningen vill vi poängtera att det en komplicerad och tidskrävande process att validera och bedöma en människas kunskaper vid sidan om det formella lärandet. För att göra detta krävs systematik och system som är ett stöd för högskolorna som ska göra den slutliga bedömningen. Vi tänker oss ett system som t ex ValiWeb eller motsvarande.

Den allra bästa lösningen vore att Yrkehögskolan, som både arbetar med validering och framtagning av NQF, fick ett uppdrag att ”kvalitetsgranska” de system som ska användas.

2.3. Validering – ansvar och kostnaderna

BYN anser att högskolorna bör tilldelas resurser för validering

Högskolorna förväntas ansvara för att validera de sökandes kunskaper och bedöma om de motsvarar kriterierna. Validering är tids- och kostnadskrävande. BYNs slutsats är att det blir orimligt om högskolorna ska finansiera detta med de medel de får för varje elev de utbildar. De kan behöva validera åtskilligt fler än de personer som sedan faktiskt kommer in och börjar utbildningen. Tillförs inga extra medel riskerar yrkesutbildningen ske med alltför begränsade resurser, och därmed med dålig kvalitet.

2.4 Samarbete med branschorganisationer

BYN anser att samarbete ska ske med nationella branschorganisationer när det gäller validering.

Regeringen förutsätter att universitet och högskolor ska samarbeta med lokala branschorganisationer ifråga om validering. Det kommer att innebära att valideringen riskerar ske godtyckligt. Målet måste vara att den sker likvärdigt. Högskolorna kan samverka med nationella branschorganisationer, t ex BYN, som kan ta fram förslag på lämpliga personer som kan bidra med underlag inför högskoleverkets bedömning.

Enligt uppdrag

Nils-Gunnar Bergander
Chef, BYNs kansli